

MARTIN KAČUR – Ivan Cankar

- ⊗ Napisan l.1905, izide 1907 kot 13. zvezek knezove knjižice, Slovenska matica
- ⊗ Podnaslov Življenjepis nekega idealista (pravzaprav pa ni življenjepis, ne izvemo nič o rojstvu. Dogajanje je omejeno na optimističen začetek in krut konec).
- ⊗ - boj idealista s vsakdanjim, nizkim življenjem in njegov klavrní propad
- ⊗ Preveden v več tujih jezikov, Idealist, dobre ocene
- ⊗ **POVEST** = srednje dolga pripovedna zvrst v prozi, lahko tudi v verzih. Po obliki in vsebini je med novelo in romanom (obseg, vsebina). ??? mednje štejemo predvsem ljudske povesti – večernice, mohorjanke. Manj objektivna od romana, sama junakova osebnost ni tako zelo pomembna. Besedilo je podobno **basni** (zaradi osrednjega nauka) in **priliki**.
- ⊗ **OBDOBJE**???? Dekandencja, rus psihologija
- ⊗ Zgleduje po se Zolaju, Maupassantu, Dostojevskem
- ⊗ Besedilo ni naturalistično, objektivno, ker junakov vdahne življenje – mnenje: »Objektivne umetnosti ni in ne more biti ... novela je kos njega samega, kapljaj njegove krvi ... »
- ⊗ Od realistične pripovedi se razlikuje, ker mu manjka zaplet, razvoj, značaj je nejasen, duša se razkrije le v hipih. => **odpor proti real. – nat. upodabljanju = NOV TIP SLOVENSKE PROZE**

AVTOBIOGRAFSKO: (da bi razumeli besedilo, moramo poznati Cankarjevo življenje)

- ⊗ Znane, a retuširane osebe
- ⊗ Štefka Loffler (telesna ljubezen, ni bila najbolj izobrazena, ne kažete se skupaj v javnosti, odlaga poroko = Tončka!) – nasprotje IDEALU
- ⊗ Minka – študentska ljubezen, ideal
- ⊗ Lojze – prispodoba zase, bolan
- ⊗ Mati – simbol pravičnosti
- ⊗ Umetnik je izobčen iz družbe, t.j. njegova usoda = Kačur
- ⊗ Obsodba Kačurja = obsodba sebe
- ⊗ Martin = Ivan v trenutku najgloblje življenjske krize

MOTIVI

- ⊗ **Duša – telo**
- ⊗ občutek tujstva
- ⊗ umik v sanje
- ⊗ potovanja (ceste – on je srečen, ceste so blatne)
- ⊗ **ječa (ujetost v Blatnem dolu) – obsojenost!**
- ⊗ **nihče ni blag (3x – prvič: Dr. Brinar, 2. župnik, 3. sam)**

IDEJA

- ⊗ propad idealista – človek, ki oznanja idejo, v času, ki zanje še ni zrel

TEMA

- ⊗ volja in moč
- ⊗ ideja in stvarnost

SIMBOLI

- ⊗ svetloba – tema (v temi si želi luči)
- ⊗ zvezde (blizu – daleč), njegove sanje=> nedosegljive
- ⊗ sanjske podobe (napovedujejo prihodnost) – obešenec

- ☉ Blatni dol + sence = prisposoba za nizkotno življenje

IZBOR OSEB

- ☉ učitelj = razsvetljevalec ljudstva
- ☉ ljudstvo = zaostalo, mračno
- ☉ pije, ker drugače med njimi ne bi mogel obstati

ZGRADBA

- ☉ (Izidor Cankar): stilsko popolna, fascinantna, miselno in oblikovno dobro zaznamovana
- ☉ **ciklična kompozicija** – 3 deli, vsak 3 poglavja
- ☉ 1. del: optimizem, vera, upanje; Minka- polom
- ☉ 2. del: razočarani idealist, »življenje«, odreče se sebi
- ☉ 3. del : ne more se prilagoditi novim razmeram, krivičnost sveta (Ferjan – obračanje po vetru), pijača, smrt sina – poguba
- ☉ 1. in 2. del opisujeta pot navzdol, 3. propad
- ☉ **prostor**: 1. Zapolje, 2. Blatni dol, 3. Laze – **simetričnost zgradbe** (sončno – mrak-sončno)
- ☉ **sintetična tehnika**: dogodki potekajo pred očmi bralca, brez poseganja v preteklost. Vendar v tem besedilu dogajanje ni sklenjeno – premori med odlomki.
- ☉ **Čas**: 20 let (6 mesecev Zapolje, 10 let Blatni dol, 7 let Laze)
- ☉ **Stilizirano upodabljanje**: skop oris dogajanja, ponavljajoči se pridevniki – dopušča lastno predstavo (Minka – črne oči, rdeča bluza, bela lica; belo župnišče, šola, cerkev), »debel« - prilagojen družbi (v Lazah, so je sam klečeplazec, ne vidi več debelih)
- ☉ **Pripovedovalec**: a) vsevedni (ne sodi, navaja dejstva, ve vse☺) + v scenski pripovedi dopolnjuje dialog, opisuje notranjost in svet, ki ga obdaja
b) personalni (skozi oči Kačurja, opis hiš, »najbrž) – dolgi monologi----- malo je poročanja, največ je **prikazovanja = scenske pripovedi**. V dialogih se pripovedovalec skrrije.

KAČUR

- I. mlad, rosen, veselih oči, zaupa ljudem, naiven, sledi srcu, ambiciozen. Nato spozna egoizem in oblastiželjnost (obisk župana), zaljubljen – kasneje razočaran, ponosen, pokončen – noče poklekniti
- II. razočaran (Minka, novo mesto), še zmerjan ponosen, postane nemoralen, nizkoten, pijanec, zapira se vase, otopel
- III. mrk, pust, ne zmeni se za ženo – jo zanemarja, pije, končna misel: želel sem le dobro, odpustite.

obupan, sam in svoboden, umre

Dr. Brinar:

- ☉ star, debel gospod
- ☉ izkušen – poln naukov, drugačen pogled na svet
- ☉ premišljen
- ☉ prilagojen
- ☉ ni blag – postal je trd pod vplivom družbe
- ☉ bivši idealist

- Ⓞ human, nesebičen – pomaga ženski, čeprav bi lahko zato izgubil ugled
 - Ⓞ zaščitniški do Kačurja (pomaga mu v krčmi, ve da je obsojen na propad)
-

pomen: vodilo, opozorilo Kačurju

Minka:

- Ⓞ lepa, mlada
 - Ⓞ lahkoživa
 - Ⓞ spogledljiva
 - Ⓞ posmehljiva – se norčuje iz Martina
 - Ⓞ nestanovitna
-

pomen: ideal ljubezni (nič telesnega poželenja), hoče jo za svojo oporo

Tončka:

- Ⓞ mlada
 - Ⓞ koketna
 - Ⓞ neg. lik
 - Ⓞ privlačna
 - Ⓞ živahna
 - Ⓞ preprosta, neizobražena
 - Ⓞ lahka – poznala ga je samo 2 dni, ccc☺
 - Ⓞ hinavska
 - Ⓞ vara moža
 - Ⓞ ni dobra mati -vlačuga
 - Ⓞ možu očita pijanstvo ...
-

pomen: »ukrade« mu dušo, otroka, privlačita se le na telesni ravni, nasprotje njegovemu IDEALU, zaradi nje ne gre na shod, zapade nizko, vendar je kriv tudi sam (zanemarja jo).

Ferjan:

- Ⓞ (pojavlja se v vseh 3 delih)
- Ⓞ pijanec, slabič
- Ⓞ podvržen družbi
- Ⓞ spoštuje pogumne
- Ⓞ premetan in zvit+ pameten => napredek
- Ⓞ prilagodljiv!
- Ⓞ Oportunist - idealist (Kačur)